

Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

007 Kuifduiker² *Podiceps auritus*, niet-broedvogel **DEFINITIEF (4 november 2022)**

Deze bouwsteen richt zich op de Kuifduiker in de hoedanigheid van niet-broedvogel. In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, behoort de Kuifduiker niet tot de duikers, maar tot de fuutachtigen. Hoewel er soms overzomerende exemplaren worden aangetroffen, is het nog nooit tot een zeker broedgeval van deze soort in Nederland gekomen, op een enkel mengpaar met een Geoorde Fuut na. De vogels die vanaf oktober tot april in Nederland overwinteren, zijn grotendeels afkomstig uit Zweden, Finland en Rusland. De Kuifduiker heeft dan de voorkeur voor zoute kustwateren, waarbij met name in de Zuidwestelijke Delta de grootste concentraties te vinden zijn. In het binnenland is de soort schaars en wordt er slechts hier en daar een enkeling op grote zoetwaterplassen aangetroffen. De Kuifduiker voedt zich gedurende de winterperiode voornamelijk met kleine vis en kreeftachtigen. In Nederland verblijft in de winter ca. 1% van de flyway-populatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerende landelijke doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 45 vogels (seizoensgemiddelde⁴).</i>	45 vogels (seizoensgemiddelde)
Voorgestelde nieuwe landelijke doel 2030/2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 45 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	45 vogels (seizoensgemiddelde)
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	45 vogels (seizoensgemiddelde)
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).</i>	55 vogels (seizoensgemiddelde)

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2030 en 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁵ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Kuifduiker als niet-broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is (het verschil tussen de huidige populatieomvang en de gewenste populatieomvang in 2030/2050), is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Veruit de grootste regionale opgave ligt binnen de rijkswateren. Verder liggen er in Zuid-Holland en Noord-Brabant kleine opgaves. In de overige provincies komt de Kuifduiker zodanig schaars voor dat er hier geen regionale opgaves voor zijn opgenomen.

¹Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

²Genoemd in Bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als niet-broedvogel.

³Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴De som van maandelijks schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

⁵Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Kuifduiker als niet-broedvogel voor 2030 en 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft, wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2030/2050
rijkswateren	50	89%	matige afname	40
Zuid-Holland	3	6%	matige afname	3
Noord-Brabant	2	4%	onzeker	2
Overige regio's	<1	<1%	-	-
Landelijk	55	100%	matige afname	45

Prioritering

De Kuifduiker bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Kuifduiker als niet-broedvogel wordt als ‘gunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

De grootte van het verspreidingsgebied van de Kuifduiker als niet-broedvogel is vergelijkbaar met de grootte van het verspreidingsgebied rond de jaren tachtig (Lilipaly 2018), waardoor het aspect verspreidingsgebied als ‘gunstig’ kan worden beoordeeld. De populatieaantallen zijn op de lange termijn in aantal toegenomen en liggen ook boven de Gunstige Referentiewaarde (GRW), waardoor het aspect populatie ook als ‘gunstig’ kan worden beoordeeld (zie box 1, tabel 2, figuur 1). Het actuele leefgebied is van voldoende omvang om de populatie op een gunstig niveau in stand te houden en er zijn geen indicaties dat de kwaliteit van het leefgebied onder druk staat. Er zijn er geen belangrijke knelpunten voor de populatie bekend, waardoor het toekomstperspectief als ‘gunstig’ kan worden beoordeeld. De korte termijntrend tot en met seizoen 2019/20 duidt weliswaar op een matige afname maar daaraan kan gelet op de fluctuaties maar een beperkte waarde worden toegekend. De meest recente informatie komt uit op ‘geen aantoonbare trend op de korte termijn (Sovon 2022). In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI van de Kuifduiker als niet-broedvogel tevens op alle aspecten als ‘gunstig’ beoordeeld.

Box 1. Generieke uitleg referentiewaarde

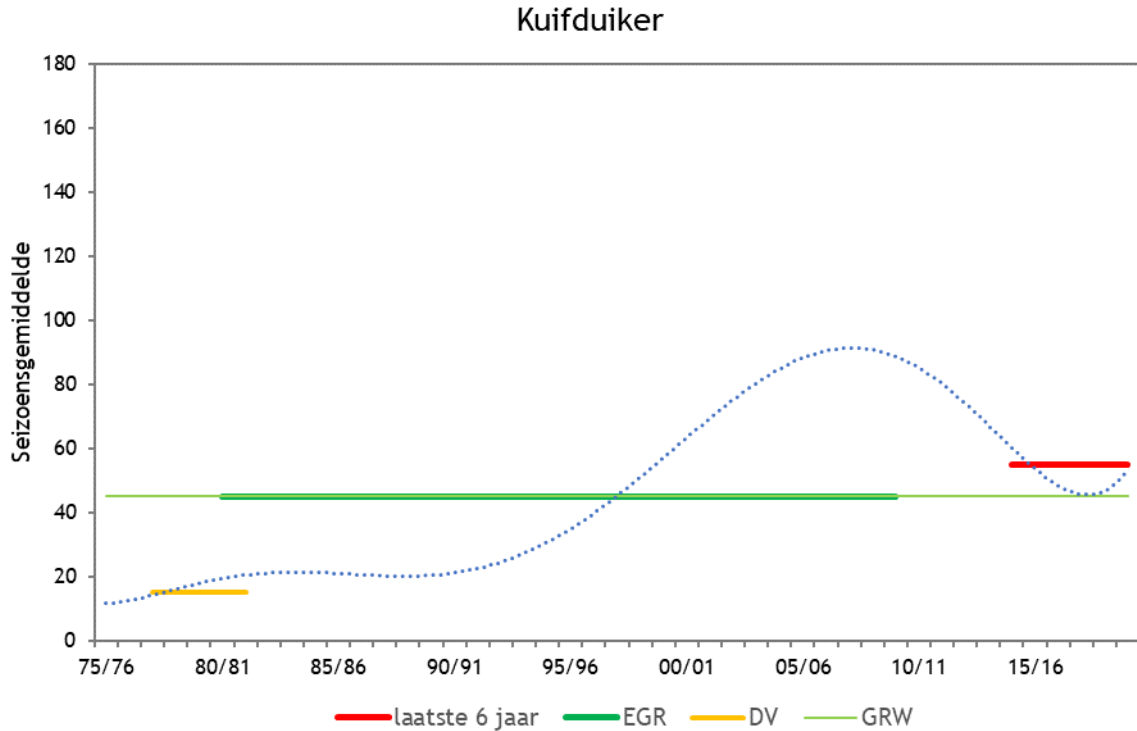
De populatietrend is in belangrijke mate sturend bij het vaststellen van de SvI. Daarnaast dient aan een Gunstige Referentiewaarde te worden getoetst:

- De *Gunstige Referentiewaarde* (GRW) (ofwel *Favourable Reference Value* -FRV-) schetst de gezonde ecologische toestand van de soort. Daarbij geldt als beginsel de situatie rond 1980. Dat is het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn in 1980, de *Directive Value* (DV). Een afname na inwerkingtreding strookt niet met de bedoeling van de Vogelrichtlijn.
- Indien de situatie rond 1980 aantoonbaar niet gunstig was (bijvoorbeeld na een grote afname of als de soort daarna een herstel liet zien), dan wordt gekeken naar een *Ecologische Gunstige Referentie* (EGR). In een groot aantal gevallen zijn dat voor broedvogels de jaren vijftig zoals ook vastgesteld als referentie voor de Rode Lijst. In andere gevallen (bijvoorbeeld na een herstel) kan dit echter ook ná 1980 zijn.
- In het geval de EGR op 1950 wordt gesteld dan wordt de GRW bepaald op 90% van de toenmalige populatiestand, waarmee o.a. rekening wordt gehouden met natuurlijke fluctuaties rond deze stand; doorgaans is pas bij een afname van meer dan 10% over een lange-termijn (30 jaar) sprake van een significante afname.
- Bij onomkeerbare omstandigheden, kan de GRW naar beneden worden bijgesteld. Daarvan is bijvoorbeeld sprake bij soorten van boerenland; sinds 1960 is hier sprake van 16% afname door bebouwing.
- In sommige gevallen zijn zowel de EGR als de DV niet goed bruikbaar, bijvoorbeeld als de EGR niet kan worden bepaald, omdat er geen stabiele gunstige periode te definiëren is, omdat de populatie zich rond 1980 in een dalperiode bevond, of omdat een soort zich recent gevestigd heeft. Dan wordt teruggevallen op een duurzaamheidsnorm (alleen broedvogels) of het gemiddelde over de laatste zes jaar (nieuwe soorten). De duurzaamheidsnorm is een waarde waaronder de soort niet meer duurzaam in Nederland kan voortbestaan.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	55 vogels (seizoensgemiddelde)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	matige afname (-4,3% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1980/81-2019/20	matige toename (2,6% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	EGR	45 vogels (seizoensgemiddelde)

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde (GRW)’ voor de populatie van de Kuifduiker als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven zijn de Ecologische Gunstige Referentie (groen, EGR), de periode rond 1980, bij de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (geel, DV = Directive Value), de huidige populatieomvang (rood) en de GRW (lichtgroen). De blauwe stippellijn geeft de aantalsontwikkeling (aantal vogels) weer van 1975/76-2019/20, gebaseerd op het Meetnet Watervogels en systematische waarnemingen van trekkende vogels (Hornman et al. 2020). Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar Vogel et al. (2021).

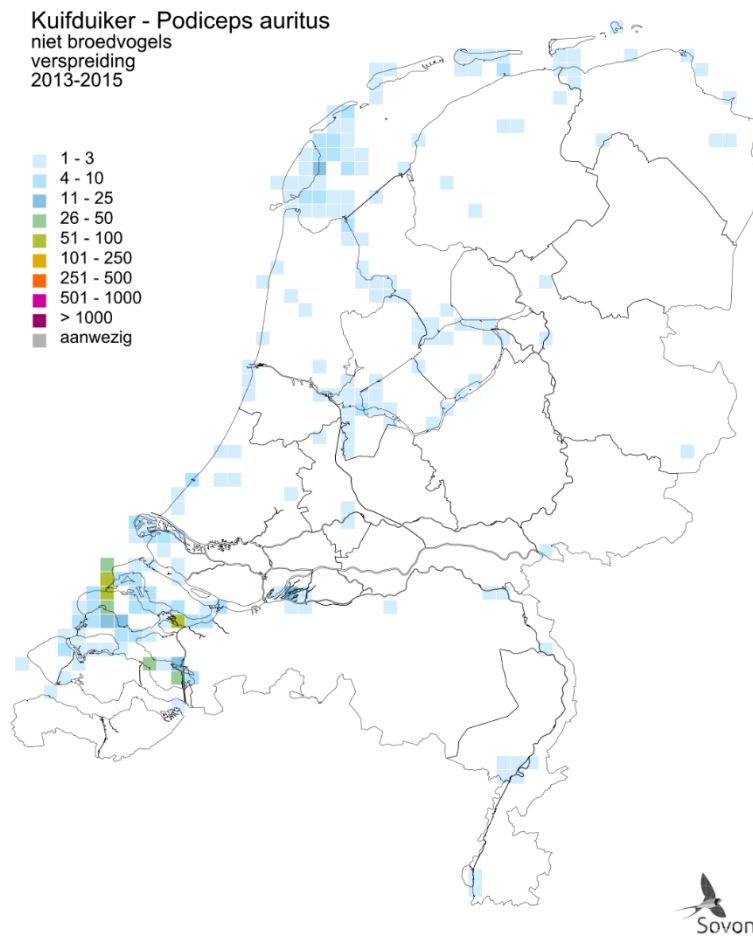
2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 45 vogels (seizoensgemiddelde). Afgezet tegen het huidige gemiddelde van 55 vogels betekent dit dat de populatie zich in de huidige situatie op een gunstig niveau bevindt. Gezien de matig afnemende trend van de afgelopen jaren is alertheid (via monitoring) echter geboden.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

In de jaren zeventig en tachtig werden er in de meeste winters slechts enkele tientallen exemplaren van de Kuifduiker in Nederland vastgesteld. Eind jaren negentig begonnen de aantallen licht toe te nemen, maar deze toename versnelde al gauw tot een piek van ca. 150 vogels (seizoensgemiddelde) in de winter van 2005/2006. De aantallen stabiliseerden zich hierna rond de 60-70 vogels (seizoensgemiddelde) per jaar, maar namen rond 2015 weer af. De Zuidwestelijke Delta is gedurende deze gehele periode veruit het belangrijkste gebied geweest voor de Kuifduiker. In de Waddenzee zijn minder vogels te vinden en in zoetwaterplassen in het binnenland is de soort nog schaarser (Lilipaly 2018). Wel is er binnen de Zuidwestelijke Delta een opvallende verschuiving van de verspreiding te zien: hoewel de Grevelingen voorheen veruit het belangrijkste overwinteringsgebied voor de soort was in de Zuidwestelijke Delta en zelfs in Nederland, zijn daar de laatste jaren nog nauwelijks vogels te vinden (figuur 2). De meeste Kuifduikers zijn inmiddels te vinden in de Oosterschelde en de Voordelta (Arts et al. 2019, Hoekstein et al. 2022). In strenge winters lijkt de sterfte hoger te liggen dan gemiddeld (Bijlsma et al. 2001).

Figuur 2. Verspreiding van de Kuifduiker als niet-broedvogel in de periode 2013-2015. Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal vogels gegeven (Sovon 2018).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten bekend die het behoud van de GSvI van de Kuifduiker als niet-broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Buiten de broedtijd bevinden Kuifduikers zich veelal op grote open wateren en de verstoringsgevoeligheid van de soort is in dit habitat groot. Om voldoende rust te waarborgen is het belangrijk om rustgebieden op open water te creëren waar geen waterrecreatie of scheepsvaart plaatsvindt (Krijgsveld *et al.* 2022).
- Beschikbaarheid van voldoende kleine vissen is belangrijk voor de populatie Kuifduikers. Het bevorderen van vispopulaties in grote wateren, met name in de Zuidwestelijke Delta, zal positief uitpakken voor de voedselsituatie van de Kuifduiker.

Regionale verschillen

Er zijn geen belangrijke regionale verschillen bekend. Van lokale fluctuaties is er het vermoeden dat deze veroorzaakt worden door veranderingen in voedselaanbod (Arts *et al.* 2019).

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), onderdeel van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027, richt zich op het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit, de aanleg van verloren en ontbrekende leefgebieden en verbindingen tussen de grote wateren en de inliggende natuurgebieden. Dit gebeurt o.a. in de Zuidwestelijke Delta, het belangrijkste gebied voor overwinterende Kuifduikers (Arts *et al.* 2019). Met name het project 'Herstel van beperkt getij in de Grevelingen' biedt perspectief

voor overwinterende Kuifduikers, omdat er wordt verwacht dat het herstel van beperkt getij zal leiden tot een verbeterde doorstroom van zuurstof- en nutriëntenrijk water. Als gevolg van deze verbeterde waterkwaliteit zal het voedselaanbod voor de Kuifduiker kunnen toenemen.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

De Kuifduiker staat als 'Near Threatened' op de Europese Rode Lijst voor broedvogels (Birdlife International 2021), de trend is negatief. Er zijn binnen Europa twee belangrijke flyway-populaties te onderscheiden: de populatie in Noordwest-Europa en de populatie in Noordoost-Europa. De Kuifduikers die in de winter Nederland aandoen behoren tot de Noordoost-Europese flyway-populatie, die voornamelijk broedt in Zweden, Finland en Rusland. Hoewel deze populatie enige tijd in aantal is afgenomen, lijkt deze inmiddels te zijn gestabiliseerd (Wetlands International 2022). Over het algemeen lijkt het broedareaal van de Kuifduiker in Europa steeds verder naar het noorden te verschuiven, mogelijk als gevolg van klimaatverandering (Keller *et al.* 2020).

Kennisleemtes

Hoewel er het vermoeden is dat lokale fluctuaties worden veroorzaakt door voedselaanbod, zijn er maar weinig gegevens om dit te ondersteunen. In de Grevelingen lijkt zo een verandering in voedselaanbod te hebben plaatsgevonden, maar om dit te bevestigen zou er meer onderzoek nodig zijn naar de visstand in de Grevelingen en de prooikeuze van overwinterende Kuifduikers (Arts *et al.* 2019).

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2030 en 2050

Op dit moment bevindt de Kuifduiker zich in een GSvI en het toekomstperspectief is gunstig. In samenhang met de momenteel gunstige situatie van de populatie en het gebrek aan belangrijke knelpunten voor de soort is behoud van de gunstige situatie haalbaar voor zowel 2030 als 2050.

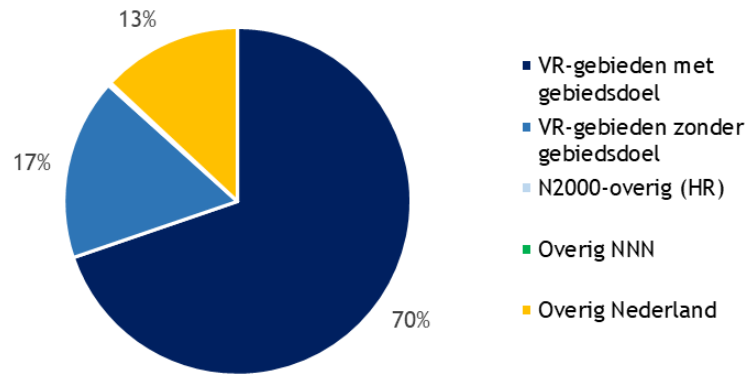
3. Advies landelijk doel en tussendoelen

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 45 vogels (seizoensgemiddelde). De huidige populatieomvang van ca. 55 vogels (seizoensgemiddelde), ligt hier boven en het toekomstperspectief is als 'gunstig' beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel voor zowel 2030 als 2050 op 45 vogels (seizoensgemiddelde) te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan. De landelijke opgave is in de huidige situatie gerealiseerd.

IV. Regionale opgave

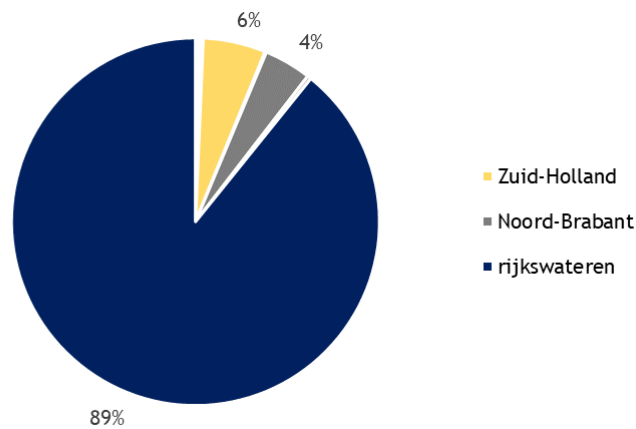
1. Actueel voorkomen

De Kuifduiker is voor veruit het grootste deel, 70%, te vinden in vogelrichtlijngebieden met gebiedsdoel voor de soort (figuur 3). Een kleiner deel bevindt zich in vogelrichtlijngebieden zonder gebiedsdoel voor de soort, zoals bijvoorbeeld de Waddenzee. Het gedeelte dat buiten natuurgebieden te vinden is, in 'overig Nederland', houdt zich voornamelijk op grote zoetwaterplassen op.

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensgemiddelde) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Kuifduiker als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. Bijna 90% van alle Nederlandse Kuifduikers bevindt zich in de rijkswateren, voornamelijk op zout of brak water. Verder komen alleen in Zuid-Holland en Noord-Brabant aantallen voor die meer dan 1% van de landelijke populatie uitmaken. In overige regio's, waar de soort hier en daar op grote zoetwaterplassen te vinden is, is het aandeel minder dan 1% en deze regio's zijn niet opgenomen in figuur 4.

Figuur 4. Aanwezigheid van de Kuifduiker als niet-broedvogel in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

De belangrijkste gebieden voor de Kuifduiker zijn momenteel met afstand de Oosterschelde en de Voordelta (tabel 3). Hoewel de Grevelingen voorheen van groot belang was voor de soort, is deze daar inmiddels nauwelijks meer te vinden (Arts *et al.* 2019, Arts & Meininger 2022).

Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Kuifduiker als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensgemiddelde). Functie van het gebied: f (foerageren). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR* = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Kuifduiker als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), overig = overig Nederland, rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Oosterschelde	VR*/HR	rw	f (g)	20	37%	8
Voordelta	VR*/HR	rw	f (g)	14	26%	6
Biesbosch	VR/HR	NB	f (g)	3	5%	-
Oostvoornse Meer	HR/overig	ZH	f (g)	2	5%	-
Krammer-Volkerak	VR*/HR	rw	f (g)	2	4%	2
Grevelingen	VR*/HR	rw	f (g)	1	3%	20

2. Advies voor regionale opgave voor 2030 en 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2030 en 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Kuifduiker is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Kuifduiker geen aanvullende landelijke opgave is (het verschil tussen de huidige populatieomvang en de gewenste populatieomvang in 2030/2050), is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Veruit de grootste regionale opgave ligt binnen de rijkswateren. Verder liggen er in Zuid-Holland en Noord-Brabant kleine opgaves. In de overige provincies komt de Kuifduiker zodanig schaars voor dat er hier geen regionale opgaves voor zijn opgenomen.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Kuifduiker als niet-broedvogel voor 2030 en 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft, wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2030/2050
rijkswateren	50	89%	matige afname	18
Zuid-Holland	3	6%	matige afname	1
Noord-Brabant	2	4%	onzeker	1
Overige regio's	<1	<1%	-	-
Landelijk	55	100%	matige afname	20

V. Prioritering

De Kuifduiker bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

ARTS F. A., HOEKSTEIN M.S.J., VERGEER J.W., VAN KLEUNEN A. & NOORDHUIS R. 2019. Negatieve trends watervogels Natura 2000 Haringvliet en Grevelingen. Rapportnr. 2019-01. Delta Project Management, Vlissingen.

- ARTS F. & MEININGER P. 2022 Kuifduiker. Pp. 553-555. in: Meininger P.L. (red.). Avifauna Zeelandica. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BIJLSMA R.G., HUSTINGS F. & CAMPHUYSEN C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- HOEKSTEIN M.S.J., SLUIJTER M. & VAN STRAALLEN K.D. 2022. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2020/2021. Rijkswaterstaat, Centrale Informatievoorziening Rapport BM 22.02. Rapportnr. 2022-01. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.
- HORNMAN M., SCHEKKERMAN H., TROOST G. & SOLDAAT L. 2020. Zeetrekellingen ingezet voor trendberekeningen van zeevogels. Sovon-Nieuws 33 (3): 8-9.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- KRIJGSVELD K.L., KLAASSEN B. & VAN DER WINDEN J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- LILIPALY S. 2018. Kuifduiker *Podiceps auritus*. Pp. 157 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogel, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VOGEL R.L., FOPPEN R., VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M. & VAN TURNHOUT C.A.M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

- WETLANDS INTERNATIONAL. 2022. Waterbird Population Estimates. <http://wpe.wetlands.org/>. Geraadpleegd op 07/06/2022.